

ÖMER SEYFETTİN'İN “HÜRRİYET”E - İKİNCİ MEŞRUTİYET’E BAKIŞI
ÖMER SEYFETTİN’S VIEW OF FREEDOM (SECOND CONSTITUTIONAL PERIOD)

İHSAN SAFİ

Prof. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Öğretim Üyesi

*Prof. Dr. Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Arts and Sciences,
Department of Turkish Language and Literature*

ihsan.safi@erdogan.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0003-0659-2329>

Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi-Journal of Turkish Language and Literature
TÜRKDED-1, Aralık-December-2020 Rize

Makale Türü-*Article Types* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 18.11.2020
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 24.11.2020
Sayfa-*Pages* : 28-50

ÖMER SEYFETTİN'İN “HÜRRİYET”E - İKİNCİ MEŞRUTİYET'E BAKIŞI

*Prof. Dr. İhsan SAFİ**

Özet

II. Meşrutiyet'in Türk siyasî ve kültür hayatında önemli bir yeri vardır. İlan edilmesinden sonra ülkede olumlu veya olumsuz pek çok değişiklik olmuştur. Bu tarihî hadiseye edebiyatçılar da kayıtsız kalmamışlardır. Eserlerinde çeşitli şekillerde ondan bahsetmişlerdir. Bunlardan birisi de Ömer Seyfettin'dir. Ömer Seyfettin, II. Meşrutiyet ilân edildiğinde İzmir'dedir. Hadiseleri buradan takip etmiştir. Şiirlerinde, yazılarında ve bilhassa hikâyelerinde bu konuya yer vermiştir. Ömer Seyfettin Sultan II. Abdülhamid ve dönemine karşıdır. Başlangıçta II. Meşrutiyet'e taraftardır. Onun gelmesini ister. Fakat gelen II. Meşrutiyet'i de beğenmez. İlanından sonra yapılan yanlışlıkları çok iyi bir şekilde gözlemler ve bunları alaycı bir üslûpla eserlerinde verir. Bu çalışmada, Ömer Seyfettin'in Sultan II. Abdülhamid'e ve dönemine, “Hürriyet”e – II. Meşrutiyet'e ve ilânından sonra yapılanlara bakışı verildi.

Anahtar Kelimeler: II. Meşrutiyet, Ömer Seyfettin, Türk Hikâyesi, Hikâye, II. Abdülhamid.

ÖMER SEYFETTİN'S VIEW OF FREEDOM (SECOND CONSTITUTIONAL PERIOD)

Abstract

The Ottoman Empire's Second Constitutional Era has crucial impacts on Turkish politics and culture. During this era, many important changes, positive or negative, have occurred throughout the country. And like many others, literature circles of that period have not stayed indifferent to this historical phenomenon. They have mentioned about it in many various forms in their works. Among these authors, Omer Seyfettin has his place. Omer Seyfettin was in Izmir during the declaration of the Second Constitutional Era. He observed the events of this period from here. In his poems, articles and especially in his stories he mentions about the phenomenon. Omer Seyfettin was, politically, against Sultan Abdulhamid II. In the early periods, he was in favor of the Constitutional Era. Yet later on, he have changed his attitude towards it. He cleanly

*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. ihsan.safi@erdogan.edu.tr Bu yazı, 11-13 Kasım 2005 tarihleri arasında Manisa Celal Bayar Üniversitesinde yapılan “II. Uluslararası Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi”nde sunulan bildirinin tamamlanmış hâlidir.

observes the misconducts of this period and he cynically mentions about them in their writings. This work tries to depict the view of Omer Seyfettin on Sultan Abdulhamid II. and his ruling period, on "Freedom" – the second Constitutional Era, and of it's implications.

Keywords: Second Constitutional Period, Ömer Seyfettin, Turkish Story, Story, II. Abdülhamid.

Ömer Seyfettin, İzmir'de 6 Eylül 1904 tarihinden 1909 yılına kadar yaklaşık dört buçuk yıl kadar kalmıştır. (Huyugüzel 1984: 85). Bu süre zarfında onun, İstanbul'a gelip gittiğine dair elde bir bilgi yoktur.¹ Ömer Seyfettin, II. Meşrutiyet'in ilân edildiği tarih olan 23 Temmuz 1908'de İzmir'dedir ve yapılan kutlamaları da buradan takip etmiştir. Ömer Seyfettin'in "Hürriyet"le ilgili şiirleri aşağıda da verildiği gibi İzmir'de çıkan gazetelerde neşredilmiştir. Meselâ "Müvekkile-i Hürriyet", *Haftalık Serbest İzmir* gazetesinde 1 Ağustos 1908'de, "Temmuz" adlı şiiri ise *11 Temmuz* adlı gazetede 20 Ağustos 1908'te neşredilmiştir. Yine aşağıda verildiği gibi hikâyelerinin yayımlanış tarihleri de hep "Hürriyet"ın ilânından sonradır. Meselâ "Hürriyet Bayrakları" 1913'te, "Gayet Büyük Bir Adam" 1914'te, "Hürriyet Gecesi" 1917'de, "Hürriyet'e Lâyık Bir Kahraman" ise 1919'da neşredilmiştir. Bunlar da Ömer Seyfettin'in "Hürriyet"ın ilânından sonra yapılanları İzmir'den takip ettiğini, eserlerini buradaki hadiselerden hareketle yazdığını göstermektedir.

Ömer Seyfettin, II. Meşrutiyet'ten önce Sultan II. Abdülhamid'e ve dönemine karşıdır. Sultan II. Abdülhamid'in tahtan indirilmesi üzerine yazdığı "Rondo" (Polat 2014b: 128) isimli şiirinde² bu durum açıkça görülmektedir.

Şiirde, Ömer Seyfettin, II. Abdülhamid'in ebediyen söndüğünü, etrafında kimselerin kalmadığını, gayretlerinin boşa çıktığını, yüksek sanılan kalesinin yerinde artık yeller estiğini söyler. Yine onun sönmesiyle de masumelerin yüzünün güldüğünü, validelerin üzüntüden kurtulduğunu, viranelerin gülşene döndüğünü, vatan bahçesinde baykuşların susup bülbüllerin ötmeye başladığını da söyler:

RONDO

-Yıldız'a-

Söndün ebediyyen, hani zulmetler içinden

Âfaka bakan nazraların, kırmızı şûlen!

Karşında hani secde eden eski köpekler?

Tarsinine sarfeylediğin bunca emekler

¹ Nazım Hikmet Polat, Ömer Seyfettin'in 31 Mart hadisesi dolayısıyla Hareket Ordusu subayı sıfatıyla 17 Mart 1909'da İstanbul'a geldiğini söyler (Polat 2014a: 20).

² Bu şiir *Bahçe*'de (Yıl 1, S.39, 5 Mayıs 1325 18 Mayıs 1909) yayımlanmıştır (Polat 2014b: 128).

*Beyhûde imiş, nerde o yüksekteki kalen?
Gözyaşları, kanlar ve alevlerle zer-efken
Sînende yanan gizli cehennem coşuyorken
Doğmuş gibi bâlâ-yı ru'ûdunda melekler
Söndün ebediyyen.*

*Güldü yüzü ma'sûmelerin, vâlideler şen,
Virâneler oldu yine birdenbire gülşen;
Bülbüller ötüp baykuş uyur, gölgeli renkler
Bir fecr-i bahârîyle açıldı! Yine bekler
Üstünde hayâlât-ı şehîdan... Fakat sen
Söndün ebediyyen.*

Şiirde Ömer Seyfettin, Sultan II. Abdülhamid'in döneminde zulüm olduğunu, insanların acı çektiğini, anaların ağladığını söylemektedir. Ayrıca onun döneminde ülkenin durumunun iyi olmadığını, virane olduğunu da söylemektedir. Abdülhamid'in etrafındaki insanları da köpeğe benzetmektedir. Adeta Abdülhamid'e tapmaktadırlar. Ömer Seyfettin, bu şekilde Sultan II. Abdülhamid ve dönemine olumsuz bakmaktadır.

Bunun dışında Ömer Seyfettin'in Sultan II. Abdülhamid'den bizzat bahsettiği başka bir şiiri yoktur. Dolaylı olarak bahsettiği şiirleri vardır.

Ömer Seyfettin'in 1908 yılında yayımlanan, Hicaz Demiryolu için yazdığı "Hatt-ı âli" (Polat 2014b: 117) başlıklı bir şiiri³ vardır. Şiirde demiryolu hattını anlatır fakat bu hattın yapılmasını sağlayan Sultan II. Abdülhamid'den bahsetmez. Bunun da bir tepki ve Sultan II. Abdülhamid'e karşı olumsuz bir bakış olduğu aşikârdır. Bu kadar büyük ve önemli bir işi yapmayı başaran kişiden de bahsetmesi gerekirdi. Şiiri yayımlayan gazete ise sanki bu eksikliği görmüş gibidir ki şiiri Sultan II. Abdülhamid'i öven şu takdim yazısıyla yayımlar: *Pâdişâh-ı müfahham ve Halîfe-i muazzamımız Büyük Sultan Abdülhamid-i Hân-ı Sâni Efendimiz Hazretlerinin cümle-i inâyât-ı hikmet-âyât-ı husrevânelerinden olan Hicaz hatt-ı mübarekine âit bu şiiri karilerimize arz ile kesb-i mübâhât eyleriz.*

Yine Ömer Seyfettin'in 1909'da İran Şahı için yazdığı "Tac" (Mert 2004: 39) başlıklı bir şiiri⁴ vardır. Ömer Seyfettin bu şiirini, İran Şahı Muhammed Ali Şah'ın Meşrutiyetçiler tarafından

³ Bu şiir *Haftalık Serbest İzmir Gazetesi*'nde (S. 33, 19 Nisan 1324/2 Mayıs 1908, s.1.) yayımlanmıştır. (Polat 2014b: 118)

⁴ Bu şiir *Âşiyân'da* (S.10, 6 Teşrin-i sâni 1324, 19 Kasım 1908, s.320.) yayımlanmıştır. (Polat 2014b: 121)

16 Temmuz 1909'da tahttan indirilmesi üzerine yazmıştır.⁵ Şiirde, milyonlarca halkı mahveden bu tacı, yani Muhammed Ali Şah'ı ve krallığı artık bu asrın çekemeyeceğini söyler. Yönetimin babadan oğula geçmesini tenkit eder. Yani meşrutiyeti savunur. Bu sırada krallığın olamayacağını söyler. Bununla da Sultan İkinci Abdülhamid'e gönderme yaptığı açıktır. Onun da başına bunların geleceğini ima etmiştir. Artık dönem değişmiştir, bu yönetim tarzının devam etmesi mümkün değildir. İran'da yapılan değişiklik burada da olacaktır. Ömer Seyfettin'in bu şiirle takip ettiği yöntem o dönemde muhaliflerin başvurduğu yöntemlerden birisidir. Meselâ Abdülhak Hâmid Tarhan da konularını uzak ülkelerden, kahramanlarını tarihi şahsiyetlerden alarak bu şekilde Sultan II. Abdülhamid aleyhinde konuşmuş, kamuoyu oluşturmaya çalışmış, muhalefetini bu şekilde yapmıştır.⁶ Ömer Seyfettin de İran'daki hadiseyi anlatmakla buradakilere bu şekilde bir mesaj vermek istemiştir.

Bu meyanda Ömer Seyfettin'in aynı tarihlerde neşrettiği "Baykuş" (Polat 2014b: 131) şiiri de burada zikredebilir.⁷ Baykuş o dönemde Sultan II. Abdülhamid için muhalifler tarafından kullanılan ifadelerden birisidir. Şiirde şair, eski bir dostuyla beraber soğuk bir günde harabeleri gezmeye çıkar. Burada gizli bir batma, yok olma vardır. Harabelerde, büyük, ağır granitler, üzerindeki işlemler asırlar haşin eliyle silinmiş çamurlu mermerler, gaddar yokluğun kader çarpmasıyla yerle bir olmuş sütunlar, kapılar vardır. Issız harabeleri ziyaretten dönerlerken bir kanat sesi duyarlar ve dururlar. Bakınırken bu kanat sesinin sahibi olan baykuşu görürler. Baykuş, gerçek ve yokluğun hatırlaması ve duygulanmasıyla zayıf ve ıstırap doludur. Şiirin muhtevası bu şekildedir. Bu şiiri alegorik olarak okuyacak olursak buradaki harabeler memleketin hâlidir. Ülke bu hâle gelmiştir. Eski ihtişamından eser kalmamıştır. Baykuş ise onu bu hâle getiren Sultan II. Abdülhamid'dir. Eski gücü yoktur ve ıstıraplar içerisinde. Ömer Seyfettin şiirde alegorik olarak bunları söylemektedir.

Bu bölümde son olarak Ömer Seyfettin'in "Bahar-ı Âfil" (Argunşah 2000: 50) başlıklı şiiri de⁸ zikredilebilir. "Hürriyet"in ilanı bir bahardır. Memlekette bir bahar havası getirmesi beklenmektedir. Ama Ömer Seyfettin bunu batan, kaybolan bir bahara benzetir. O bahar etkisi bitmiştir. Gülistan artık haraptır. Yıkık yuvalarda korkunç ve dehşetli kışın tehdit eden rüzgârı esmektedir. Ömer Seyfettin'in şiirde kışı tarif ederken kullandığı ifadelerden birisi de "müstebid"dir. Bu ifadenin de o dönemde Sultan II. Abdülhamid'i çağrıştırdığı, onun için kullanıldığı malumdur. II. Meşrutiyet ilân edilmiştir ama Abdülhamid'in etkisi devam etmektedir. Nitekim az daha sonra 31 Mart hadisesi gerçekleşir. Bazıları bu hadiseyi Sultan II. Abdülhamid'in

⁵ Bu hadise hakkında geniş bilgi için bk. Gökhan Bolat, "Muhammed Ali Şah Döneminde İran'ın Siyasî Durumu (1907-1909)", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Nisan 2016, Yıl, 8, S.16, s.327-350.

⁶ Bu konuda geniş bilgi için bk. Safi, İhsan *Mahpus Şarkısı*, (2016) İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.

⁷ Bu şiir *Bahçe*'de (Yıl. 1, S.47, 14 Temmuz 1325/ 27 Temmuz 1909, s.337) yayımlanmıştır. (Polat 2014b: 131)

⁸ Bu şiir, *Kadın*'da (Sayı:7, 24Teşrin-i sâni 1324 -7 Aralık 1908, s.8.) yayımlanmıştır. (Polat 2014b: 122)

tertip ettiğini iddia etmişlerdir. Ömer Seyfettin de şiirde bu durumu anlatmaktadır. Sultan II. Abdülhamid'in tahtta olmasından, hâlâ memleketin idaresinde önemli rol oynamasından memnun değildir. Bahsettiğimiz şiirin bu söylediğimiz manaları çağrıştıran son bendi şöyledir:

Haraptır bu gülistan harâp...Evet şimdi

Uçar yıkık yuvalarda, mehîb ü dehşet-nâk

Şitâ-yı müstebidin rüzgâr-ı tehdidi!

Şiirlerde Ömer Seyfettin'in Sultan II. Abdülhamid'e bakışı bu şekildedir.

Makalelerde Sultan II. Abdülhamid hakkında yazılmış müstakil bir yazı yoktur. Bir iki yerde ancak Abdülhamid'den bahsedilmektedir. Bunlardan bir tanesi büyük ve samimi kahraman dediği Hüseyin Cahit Yalçın'dan bahsettiği "Yeni Lisan ve Hüseyin Cahit" (Argunşah 2001d: 130) başlıklı yazısıdır.⁹ Yazıda Abdülhamid'in Türkçülük düşmanı olduğunu, en büyük düşmanlığının Türklere ve Türk kavmiyetine olduğunu, diğer vatandaşlara edebiyatta verdiği müsaadeyi, onlardan esirgediğini söyler. Yine Abdülhamid'in baskıcı olduğunu, bu baskısını maneviyat ve ruhaniyet süsü vererek örtmeye çalıştığını da söyler. Bunu da bütün gazeteler ona "dünyada Allah'ın gölgesi" diyerek yaparlardı. Ömer Seyfettin, Abdülhamid döneminin mürtecilerin muzafferiyeti, ikbali olduğunu söyler. Bu şekilde onu sevenlere ve taraftarlarına mürteci de der. Onun, mürtecileri himaye ettiğini söyler: *Abdülhamit'in en büyük düşmanlığı Türklere, Türk kavmiyetine olduğundan diğer vatandaşlarımıza edebiyatta verdiği nisbî müsaadeyi bizden esirgerdi, istibdadına bir maneviyet ve ruhaniyet süsü verir, bütün gazeteler ona, "Dünyada Allah'ın gölgesi!" derlerdi. O günler mürtecilerin muzafferiyeti, ikbali idi.* (s. 131).

Ömer Seyfettin'in makalelerinde Abdülhamid'den bahsettiği diğer yer, "Bugünkü Şairlerimiz" (Argunşah 2001e: 187) başlıklı yazısında geçmektedir.¹⁰ Yazıda Ömer Seyfettin, son asrın medrese edebiyatını anlatırken sözü Ali Emirî Efendi'ye ve onun şiirine getirir ve onun *Levamiü'l -Hâmidîye*¹¹ adlı eserini anlatırken şunları söyler: *Cennetmekân Abdülhamit Han Efendimizin mahamidine (övgüsüne) dair yazdıkları şiir mecmuası 'Bir şey söylemeden birçok şeyi söylemek' harikasının bir sanatkârda nasıl tecelli edebileceğine en büyük bir nişanedir.* (s. 190). Eser hakkında böyle bir değerlendirmede bulunur. Bu ifadelerde Ömer Seyfettin, Abdülhamid'i övmemektedir. Ali Emirî'nin şiirlerinin bundan başka bir özelliği yoktur demek ve küçümsemek için bunları kullanmıştır.

⁹ Bu yazı *Genç Kalemler*'de (C.2, S.4, 13 Mayıs 1911/ 26 Mayıs 1911, s.58-61) yayımlanmıştır. (Argunşah 2001: 135)

¹⁰ Bu yazı *İfham (Haftalık edebi ilâve)*'de (Yıl.1, S.4, 15 Eylül 1919, s.49-51; S.6, 30 Eylül 1919, s.81-82; S.7, 6 T.evvel 1919/6 Ekim 1919, s.97-98.) yayımlanmıştır. (Argunşah 2001: 196)

¹¹ Bu eserin Lâtin harfli baskısı için bk. Doğan, Hasan *Diyarbakırlı Ali Emiri Efendi, Levamiü'l Hâmidîye*, (2007), İstanbul: Buhara Yayınları.

Makalelerinde bunların dışında Ömer Seyfettin'in Sultan II. Abdülhamid'den sadece ismen bahsettiği bir iki yer daha vardır, başka da bir yazısı yoktur. "Hedm-i İstibdat" (Polat 2016: 181) başlıklı yazısında Abdülhamid'den değil de onun etrafında zulüm yapan kişilerden bahsetmektedir.

Hikâyelerde, Ömer Seyfettin'in Abdülhamid'den kötü olarak bahsettiği hikâyesi ise "İrtica Haberi" (Argunşah 1999a: 138) başlıklı hikâyesidir. Burada ilk önce kahraman anlatıcı, kendisi değil de taburun komutanının Abdülhamid'i kötölemesini anlatır. Komutan Abdülhamid'e cani, katil, der. Onun zulmetmeden, öldürtmeden, ağlatmadan, kan ve gözyaşı döktürmeden yaşayamayacağını, öleceğini söyler. Bunları söyleyen komutandır. Anlatıcı bunları doğrudan doğruya Sultan Hamid'i itham etti diyerek aktarmaktadır. Abdülhamid için kötü tabir kullanmaz aksine sultan kelimesini kullanır: *'Arkadaşlar!' diye başladı. Emin olunuz ki Meşrutiyet'e, milletin ümidine vurulan bu yeni ve tahammül olunamaz darbe Sultan Hamit'tendir. Başka cani, başka katil aramayınız! Meşrutiyet onun için ölümdür; o zulmetmeden, öldürtmeden, ağlatmadan, kan ve gözyaşı döktürmeden yaşayamaz ölür.* (s. 143).

Hikâyenin sonunda kahraman anlatıcı tavrını değiştirir. O da Abdülhamid hakkındaki duygularını verir. Abdülhamid'e meşum (uğursuz) ve yıkılmaz kuvvet, Allah'ın memleketimizde otuz iki senedir sönmeyen korkunç ve kırmızı gölgesi der. Bunlar o dönemde Abdülhamid düşmanlarının kullandığı ifadelerdir. Ömer Seyfettin'in de hikâyesinde bunları kullandığı görülmektedir. Ayrıca Ömer Seyfettin burada da Abdülhamid'i sevenleri ve onun etrafındakileri de tenkit eder. Ona Allah'ın gölgesi diyerek taptıklarını, dalkavukluk ettiklerini söyler. Hikâyedeki bu yer de şöyledir:

Camide hutbe okunurken Sultan Hamit'in ismi okunmamış. Müftünün emri varmış. Artık onun ismi kat'iyen hutbelerde geçmeyecekmış... Bu tuhaf emir beni düşündürdü. Düşündüm ki şimdi İstanbul'da ne kadar vezirler, ne kadar müşirler, ne kadar ferikler, ne kadar paşalar, ne kadar yaverler, ne kadar askerler selamlık resmini ifa ediyorlar; ona, o meşum ve yıkılmaz kuvvete, Allah'ın memleketimizde otuz iki senedir sönmeyen o korkunç ve kırmızı gölgesine perestiş ve tepaku ediyorlar. (s. 146).

"Ashab-ı Kehfimiz" (Argunşah 1999b: 76) başlıklı hikâyede Sultan Abdülhamid için Ermenileri Kürt cellatlarına doğratan Kırmızı Sultan, dönemi için de istibdat tabirleri vardır ama bu, hikâyenin kahramanı Ermeni gencinin sözleridir. Bunun dışında hikâyelerde Abdülhamid'den bahsedilen başka bir yer yoktur. "Yaşasın Dolap" (Argunşah 1999c: 349) adlı hikâyesinde ise Ömer Seyfettin, Abdülhamid'i değil de bir hafiyeyi hievetmektedir. Abdülhamid'den bahsetmemektedir.

Ömer Seyfettin'in eserlerinde Sultan II. Abdülhamid ve dönemine bakışı bu şekildedir. Şimdi de onun Hürriyet'e –II. Meşrutiyet'e bakışı verilecektir.

Ömer Seyfettin, “Hürriyet” ilân edilince “Müekkile-i Hürriyete” (Argunşah 2000: 46) adlı bir şiir yazar.¹² Şiirde, “mabûde-i zamân” ve “mezheb-i sahîh” dediği; izinin, nişanının altında secde etmek istediği “Hürriyet”e, büyük bir sevinçle seslenerek, onun ayrılığıyla, aşkının ve kavuşmasının ayrılığıyla çırpınan, biçare vatanın inleyen kalbinin artık rahat ve mutlu olduğunu, binlerce dul ve yetimin de artık bayram ettiğini söyler. II. Meşrutiyet’i –“Hürriyet”i de bütün bunları sağlayan bir peri olarak görür. Üstelik kan dökülmeden bu iş yapılmıştır, yani II. Meşrutiyet ilân edilmiştir:

MÜEKKİLE-İ HÜRRIYETE

*Hicrinle, hicr-i vuslat u aşkınla çırpınan
Bî-çâre kalb-i zâr-ı vatan şimdi müsterih,
Bî-çâre kalb-i zâr-ı vatan şimdi kâmurân;
Geldi sükûn-ı mevtine bir ra’şe-i sarîh...*

*Binlerce boş yuva.. yine binlerce ağlaşan
Dul ve yetim var; fakat, artık bu gün ferîh
Bir iyde doğdular.. yine mabûde-i zamân
Sensin! Muhabbetin bize bir mezheb-i sahîh...
Doğdun, dökülmeden o büyük gençliğin kanı,
Teshîn eder tulu’un, evet, en serin kanı,
Secde edilse zîr-i peyinde değil mi az?..*

*Aşkın hayât u his ile doldurdu her yeri,
Efsâne-i serâb-ı kavânîni sil de, yaz
Nurdan hutût-ı vecd ile: “Hürriyet!” ey perî*

Yine “Temmuz” (Argunşah 2000: 47) adlı bir başka şiirinde de¹³ Ömer Seyfettin, “Hürriyet”in ilân edildiği temmuz ayının muhterem bir ay olduğunu söyleyerek, dünya tarihine bu ayın altın harflerle yazılması gerektiğini savunur. Ayrıca “Hürriyet”in ilânıyla hainler pişman olmuş, vatanda artık ayrılık fitnesi kalmamıştır. Gençlik ve bütün milletler onun mutlu ihtişam günlerinden kâm almışlardır:

¹²Bu şiir *Haftalık Serbest İzmir Gazetesi*’nde (S.46, 19 Temmuz 1324/1 Ağustos 1908, s.159) yayımlanmıştır. (Polat 2014b: 118)

¹³Bu şiir *11 Temmuz* gazetesinde (S.1, 7 Ağustos 1324/ 20 Ağustos 1908, s.1) yayımlanmıştır. (Polat 2014b: 119)

TEMMUZ

Binlerce ihtirâm, sana ey mâh-ı muhterem!

Her milletin esareti hürriyet oldu bak

Âgûş-ı hâr-ı mes'adetinde... Nasıl demem,

"Sensin şuhûr u ezmineye nûr-ı tac u tâk

Verdi hulûlün işte o hainlere nedem;

Yoktur vatanda şimdi ne bir fitne-i firak,

Ne bir figân-ı târ... Evet, ey âfil-i adem

Deycûrî-i şimâl ü cenûb, zulmet-i Irak.

Temmuz... Bu nâmı yazmalı târîh-i âleme

Altın hutût ile; onu ahlâf-ı dâime

Etsin hayât-ı hür yine bir iyd-i pür sürûr.

Eyyâm-ı ihtîşâm-ı saâdinde aldı kâm

Gençlik, bütün milel, bu ahrâr-ı bî-vakûr;

Ey mâh-ı muhterem! Sana binlerce ihtirâm!

Ömer Seyfettin, 1909 yılında yayımladığı ve "Hürriyet"ten otuz sene sonrasını anlattığı "İki Mebus" (Argunşah 1999a: 47) başlıklı hikâyesinde de¹⁴ aynı bu şiirlerde olduğu gibi "Hürriyet"e iyi gözle bakmaya devam eder. Otuz sene sonra memleketin çok iyi bir durumda olduğunu, ilerlediğini, Avrupa devletlerinin kendileriyle ittifak yapmak için koşuştukları, kuvvetli ve heybetli bir ülke hâline geldiklerini, çok iyi bir hükümetleri ve güçlü bir ordularının bulduklarını, Avrupa'nın en asil, en zeki, en zengin ve çok çalışkan bir kavmi olarak tanındıklarını anlatır. Otuz sene sonra ülkenin bu hâlde olacağını söyler. "Hürriyet"in ilânı ülkede böyle bir ilerleme ve gelişmeye sebep olacaktır.

"Hürriyet" ilân edilince halk, yanlış davranışlar gösterir. "Hürriyet"e bu şekilde olumlu bakan Ömer Seyfettin, halkın gösterdiği bu yanlış davranışları da beğenmez. Yapılan lüzumsuz patırtıyı, yanlışlıkları tenkit eder, bunları alaylı bir şekilde hikâyelerinde işler. Şimdi de onun "Hürriyet"in ilânına bu bakışı verilecektir.

¹⁴ Bu hikâye *Aşiyân Mecmuası*'nda (C.2, Nu.14, 6 Kânun-i sâni 1324.) yayımlanmıştır (Tural 1984: 23).

Ömer Seyfettin, “Gayet Büyük Bir Adam” (Argunşah 1999a: 245) başlıklı hikâyesinde¹⁵ “Hürriyet”in ilânında halkın gösterdiği yanlış davranışlardan da bahsetmektedir:

Hurriyet ilân olunduğu vakit ben İzmir’de idim. El şakırtıları, allı yeşilli bayrak dalgaları, birbiri üstüne binerek “yaşasın, yaşasın” diye haykıran şuursuz halkın içinde beni arkadaşlarım buldular: -Ulan, hâlâ burada sen ne arıyorsun? Dediler. – Durmayıp da, ne yapayım? diye ağzımı açtım. – Ne yapacaksın! İstanbul’a git, diye haykırdılar, senin gibi feylesof, muharrir, şair, müverrih, mütefennin bir genç payitahta milletine hizmet edebilir. Yoksa burada değil...

Ve beni omuzladılar. Havaya kaldırarak el üzerinde gezdirmeğe başladılar. Halk hürriyet kahramanlarından biri sanarak beni onların elinden zorla aldı. Ayaklarını ve pantolonumun paçalarını öperek, saatlerce sokaklarda dolaştırdı. Ben bu tezahürleri kendim için çok görüyordum. Çünkü biliyordum ki Türkiye’de benden başka embriyoloji ilminde ihtisas kazanmış kimse yoktu. Ve halk, haberi olmadan bu meziyetim için beni yükseklere kaldırıyordu. (s. 245-246).

Burada halk, birbiri üstüne binerek, her önüne geleni alkışlıyor, yaşasın, yaşasın diye bağıyor, hiçbir özelliği olmayan kişileri büyük insanlarmış gibi omuzlarına alıp taşıyor. Hikâyenin kahramanı, genç olmasına, böyle olmamasına rağmen; senin gibi filozof, yazar, şair, tarihçi, mütefennin bir genç payitahta olmalıdır, diyerek omuzlara alınıyor, ayakları, paçaları öpülerek saatlerce sokaklarda gezdiriliyor. Halk bu kadar şuursuzdur, kimi alkışladığını, kimi omuzlara aldığını bilmeden kalabalık hâlinde saatlerce sokaklarda dolaşmaktadır.

Ömer Seyfettin, Hürriyet’in ilânı sırasında halkın yaptığı yanlış davranışları bu şekilde vermektedir. Bunlara olumsuz bir bakış açısıyla bakmakta, alaycı bir üslupla onları anlatmaktadır. Halkın davranışlarını şuursuz olarak nitelemektedir.

Ömer Seyfettin’in, “Hürriyet”in ilânında halkın gösterdiği yanlışlıkları anlattığı bir diğer hikâyesi de “Hürriyet Gecesi”dir (Argunşah 1999a: 341). Bu hikâyede de¹⁶ “Gayet Büyük Bir Adam” hikâyesinde olduğu gibi “Hürriyet”in ilânında halkın gösterdiği olumsuz davranışlar vardır. Ömer Seyfettin, bunları da alaycı bir üslupla verir:

O ilk gün, o ilk Hürriyet’in ilân edildiği gün neydi yarabbi! Sanki bir saniye içinde bütün dünya birdenbire değişti. Tenha sokaklar alacalı ve kesif bir kalabalıkla doldu. Meydanlar kapandı. Birbirleriyle hiç konuşmayan dilsizlerin ağızları açıldı. Her köşe başında bir düzine hatip... Arabalarda, at üzerinde hem koşan, hem söyleyen yakası rozetli, elleri kamçılı deli gibi adamlar! Sonra bayraklar, bayraklar, bayraklar... Susmayan bandolar, nihayeti gelmeyen nümayiş alayları! Sarılmalar, kucaklaşmalar, öpüşmeler, alkış tufanları! Ve bütün bunların üstünde hiç dinmeyen

¹⁵ Bu hikâye, *Safâhât-ı Şi’r ü Fikir*’de (Nu.2, 20 Mart 1329.) yayımlanmıştır. (Tural 1984: 23)

¹⁶ Bu hikâye, *Yeni Mecmua*’da (C.1, Nu.4, 2 Ağustos 1917, s.78.) yayımlanmıştır. (Tural 1984: 24)

bir nara: "Yaşasın hürriyet!" Yine sonra kadınlardan, çocuklardan, ihtiyarlardan, gençlerden, askerlerden karmakarışık, taşan, dalgalanan bir akın! Nereye? Bilen yok. Ben de bu canlı ve huruşan selin içinde bir zerre. Ne kadar yürüdüğümü, nerelerden geçtiğimi şimdi hatırlayamıyorum. Ama ruhum halkın galeyanına mihraktı. Herkes gibi kendimi kaybetmişim. (s. 341).

"Hürriyet" ilân edilince halk, sanki bir saniye içinde bütün dünya değişmiş her şey düzelmiş gibi bir tavır sergilemektedir. Tenha sokaklar, büyük bir kalabalıkla dolmuş, meydanlar da öyle, birbirleriyle hiç konuşmayan insanların ağızları açılmış birbirleriyle konuşuyorlar, her köşede bir düzine hatip konuşma yapıyor, arabalarda deli gibi adamlar, her tarafta hürriyet bayrakları. Bandolar susmuyor, nümayişler bitmiyor. Herkes birbirine sarılıyor, alkış tufanları kesilmiyor. Bunlar yetmiyormuş gibi herkes sürekli yaşasın, yaşasın diye naralar atıyor. Çocuklardan, kadınlardan, ihtiyarlardan, gençlerden, askerlerden karmakarışık, bir kalabalık, taşıyor, dalgalanıyor. Nereye gittiklerini bilen yok. Herkes kendisini bu şekilde kaybetmiştir.

Ömer Seyfettin halkın "Hürriyet"i yanlış anlamasıyla da alay etmiştir. Pek çok hikâyesinde bunu işlemiştir.

Ömer Seyfettin, yukarıda da bahsettiğimiz "Gayet Büyük Bir Adam" adlı hikâyesinde "Hürriyet"i yanlış anlamayla da alay etmektedir. Hikâyenin kahramanı, yukarıda verilen muameleye yani filozof, yazar, şair, tarihçi, mütefennin olmamasına rağmen böyle zannedilerek omuzlara alınıp ayakları, paçaları öpülerek saatlerce sokaklarda gezdirilmesine layık olduğuna kendisi de inanır. Ondan başka Türkiye'de embriyoloji ilminde ihtisas kazanmış başka kimse yoktur, bu yüzden elbette böyle bir muamele görecektir.¹⁷

Hikâyenin kahramanı, eğer kendisi bu ilimle uğraşmasa, bu güzel ve aydınlık saadet gününü görebilir miydik, diye düşünerek gece yarısını eder.

Sabah olunca bulunduğu kahvenin önünden geçen insanların peşinden o da gider. Halk ne konuşuyor, diye merak eder. Onlardan yüce sözler, vatan millet yararına fikirler, ilerlemek için daha üstün düşünceler duyacağına sabaha kadar yetmiş dört birahane gezdiklerini doksan iki şişe bira içtiklerini ve yüzünü kızartacak daha başka şeyler işitir:

Sabah oluyordu. Bulunduğu kahvenin önünden hür ve insanlık hukukuna malik Osmanlılar geçiyordu. Kalkar peşlerinden gider. Yeni bir âleme doğan bu yeni halk, ne konuşuyor diye merak eder. Bunlardan, sabaha kadar 74 birahane gezdiklerini, 92 şişe bira içtiklerini ve yüzünü kızartacak daha başka farklı şeyler

¹⁷ Burada Ömer Seyfettin'in embriyoloji ilmini, argo manada ve lüzumsuz bir ilim olarak aldığını görüyoruz. Hikâyenin dış faktörü üzerinde duracak olursak; bu olayda Ömer Seyfettin, Rıza Tevfik'in Meşrutiyetin ilân edilmesinden sonra yaptığı hareketleri alaycı bir dille anlatmaktadır. Ömer Seyfettin Rıza Tevfik ilişkisi üzerine geniş bilgi için bk. Uçman, Abdullah, "Ömer Seyfettin Rıza Tevfik", *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, (1984) İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, Nu.416, s.127-148.

duyar. Hâlbuki bunlardan yüce sözler, vatan millet yararına fikirler, ilerlemek için daha üstün düşünceler duyacağını zannetmektedir. Bunun üzerine biraz geriler.

Bunların arkasından gelen hür Osmanlılar da:

- Hürriyet bu ... Gündüz uyku, gece keyif...- Eyy, para?... - Allah Kerim! diyorlardı (s. 246).

Halk, çalışmaktan, ülkeyi düzeltmekten, faydalı işler yapmaktan, başka yüce şeylerden bahsetmek yerine kendi rahatlarını düşünüp gündüz uyku, gece de keyif yapmak istiyordu. Burada Ömer Seyfettin, milletin, terakki için uyumayıp sabahlara kadar çalışmak gerektiği fikrini, sabahlara kadar uyumayıp eğlenmek olarak yanlış anladığını söylemekte ve bununla alay etmektedir.

Para içinse yine eski, yanlış tevekkül ve kader anlayışı devam etmektedir: “Allah Kerim!” “Hürriyet”i ise sefahatte serbestlik olarak görmektedirler. Hürriyet’le birlikte sabaha kadar her türlü sefih işleri serbestçe yapabilmektedirler.

Hikâyenin kahramanı bir işkembeci dükkânına girerek çorba içer. Fakat çıkarken cebinde parası olmadığını görür. Bir tatsızlık yapıp polislerin gelmesini istemez:

Onlar dayanımdan geçtiler. Ve Mısır Oteli'nin işkembeci dükkânına girdiklerini görünce karnımın acıktığını hatırladım. Ben de girdim. Çorbayı içtikten sonra çıkarken elimi cebime soktum. Ancak bir çeyrek bulabildim. Ve işkembeci altı kuruş istiyordu. Sözde içine dört yumurta fazla kırmış... -Ne yapayım, ne yapayım? diye başımı kaşıdım. Pazarlık olmazdı. Hem bu millî şenlik içinde bir tatsızlık yapmak, artık vücutları görünmez olan polisleri yine meydana çıkarmak, benim gibi fazıl ve uyanık, âlim ve muharrir bir gence yakışır mıydı? (s. 246-247).

Burada da alay vardır. Hikâyenin kahramanı, güya kendisinin bu özelliklerinden dolayı, polislerin görünmesini istememektedir. Hâlbuki asıl sebep, tutuklanmak istememesidir. Yine burada ortalıkta polislerin olmadığını da görüyoruz. Ömer Seyfettin, bu durumu, alaycı bir üslûpla vermektedir.

Hikâyenin kahramanı yalan söyleyerek içinde parasının olduğu çantasını düşürdüğünü söyler. Fakat tezgâh başındaki hür Osmanlılardan kimse bu hür kardeşinin ziyanına üzülmez:

Fena olduğunu bildiğim hâlde yalan söylemenin faydasını inkâr edemem. Aklımda ismi kalmayan bir filozof, 'Yalan olmasa, dünya dönmez, yıkılır, giderdi' diyor. Kaşlarımı yukarı kaldırdım: -eyvah diye bağırdım, çantamı düşürmüştüm. Ve hemen ilâve ettim: - İçinde yedi İngiliz, dokuz Fransız, on bir Osmanlı, hatta bir tane de Fas lirası vardı. Mührüm altından idi. Tezgâh başında hesap gören hür Osmanlılardan hiçbir kimse, hür bir kardeşinin ziyanına eseflenmedi. (s. 247).

Burada da kahramanın "Hürriyet"i yanlış anlaması devam etmektedir. "Hürriyet" vardır. Artık insanlar birbiriyle ilgilenecek, birbirlerine yardım edeceklerdir. Fakat o yalancı ve üçkâğıtçılara da yardım edilecektir zannediyor. Hikâyenin kahramanı dükkândan, yeleşini rehin bırakarak ancak çıkabilir.

Hikâyenin yukarısında kahraman yalan söylemesine, bir feylesofun sözünü delil olarak alırken; burada da parasız olmasını Spencer ile ilişkilendirir. Öyle ya Spencer bile aç açına eserler yazmıştı. O da üzerinde para gibi, gümüş gibi lüzumlu(!) şey bulundurmazdı. Hikâyenin kahramanı utanç duygularını böyle bir "züğürt tesellisiyle" örtmek ister:

Zaten adam, üzerinde kıymetli bir şey bulundurmalıydı. Bu âdeta içtimaî bir mecburiyetti. Fakat benim gibi âlimâne, sa'y ve tetebbu içinde hayat geçirenler akıllarını öyle lüzumsuz şeylere sarf edemezler. Spencer gibi büyük bir feylesof bile üzerinde elbette gümüşe dair bir şey taşımazdı. Büyük hakikatin herkes tarafından anlaşılması için aç açına kitaplar yazdı. On beş sene yazdıktan sonra otuz bir franktan, yani bin beş yüz liradan fazla bir para kaybetti, yine yılmadı. Kendisine verilen mükâfatları, rütbeleri bile istemedi. (s. 248).

Hikâyenin kahramanı yine kendi kendine başka bir savunma mekanizması daha geliştirerek: 'Artık Hürriyet ilân edildi. Ahali artık gençliğe, ilme, fenne, hususıyla embriyolojiye büyük bir kıymet verecek, bu akşam yaptıkları gibi beni hep el üstünde gezdirecekler, mükâfatlar, paralar, maaşlar bahşedecekler. Artık son parasızlık günleri, bu günlerdi.' diye avunmaya çalışır. Bu yüzden, fazla üzülmemesi gerektiğine inanır. Meşrutiyet ve Hürriyet sayesinde şöhret cennetine girince, gamlı bir mazi olan sefalet ve züğürtlüğünü hatırlayacak, hatıratını yazarken, bir saat evvelki yelek vakasını ballandıracaktır.

Tabii şimdi bunlar gençliğe, ilme, fenne, hususıyla embriyolojiye büyük bir kıymet verecekler ve bizim gibi âlimleri bu akşam bana yaptıkları gibi hep el üstünde gezdirecekler, mükâfatlar, paralar, maaşlar bahşedeceklerdi. Ve akademi açılacaktı.. Embriyoloji mütehassısı ben mutlak ilk azadan olacaktım. Yarın nereden para bulabileceğimi hep bunlarla beraber düşünüyordum. Artık son parasızlık günlerimiz bu günlerdi! Yarın Meşrutiyet ve hürriyet sayesinde şöhret cennetine girince gamlı bir mazi olan sefalet ve züğürtlüğümü nasıl hatırlayacak, hatıratımı yazarken bir saat evvelki yelek vak'asını nasıl ballandıracaktım? (s. 248-249).

Burada da Ömer Seyfettin, "Hürriyet"le birlikte artık kaliteli, çalışkan ve başarılı kimselerin iş başına geçeceği, harcanmayacağı, artık bunlara değer verileceği fikrinin yanlış anlaşılacak, böyle faydasız bir ilim sahibi ve başarısız biri olunmasına rağmen şöhret olmak, çok para kazanmak, iyi yerlere gelmek istenmesi yanlışlığını veriyor. Yukarıda değinilen, milleti değil de kendini düşünme durumu burada da görülüyor. Hikâyenin kahramanı zengin olmak, şöhret olmak istemektedir. Yoksa milletin kötü durumdan kurtulması aklında yoktur.

Hikâyenin kahramanı kaldığı hanın kapısına gelir. Hancı onu, kapıda beklemektedir. ‘Hey gidi Hürriyet hey.. İşte ilmin, âlimin kıymeti bilinmeğe başladı.’ diye sevinir. Fakat bu pek uzun sürmez. Çünkü hancı, borcunu ödemediği için, odasını başkalarına verdiğini söyler. O da, başka bir oda ister. Ama hancı, hiç boş odası olmadığını söyler. Hancıya iki aylık borcunu veremeyeceğini söyleyince, hancı da bütün kitaplarına, eşyalarına el koyduğunu söyler. Adamın boğazına sarılmak ister, ama vazgeçer. Çünkü artık Meşrutiyet’tir. Böyle vahşice ve barbarca bir hareketin ondan çıkması, doğrusu gençliğe, Meşrutiyet’e, ilme, insaniyete leke olabilir, diye düşünür. Kendini tutmak için dişlerini sıkır. Çatt diye dişi kırılır. Hiddetinin dehşetinden kendisi de korkarak(!) caddeye doğru kaçmaya başlar. Arkasından, hancının küfürleri duyulmaktadır (s. 249-250).

Burada da yine Ömer Seyfettin, Hürriyet’te ilmin, âlimin kıymetinin daha da iyi anlaşılacağı hükmünün yanlış anlaşılmasıyla alay etmektedir. Hikâyenin kahramanı, hancının borcunu ödemedi diye onu kovmak için kapıda beklemesini, güya kendisine olan saygıdan dolayı kapıda karşılanma olarak görür. Ayrıca hancı bütün eşyalarına el koyduğunu söylediğinde, onun boğazına sarılmak ister. Fakat bunu göze alamaz. Korktuğu anlaşılmasın diye de Meşrutiyet’tir, böyle kabaca, vahşice bir davranış olmaz, sonra Meşrutiyet’e leke gelir, bahanesini uydurur. Belki de, Meşrutiyet ilk defa işine yaramıştır. Eğer hancının boğazına sarılıysaydı, ondan bir güzel de dayak yiyecekti. Böylece dayak yemekten de kurtulur.

Yine bu hikâyeden; Hürriyet’in ilânından sonra, milletin durumunun daha da kötüye gittiği, milletin çorba içecek, kira ödeyecek parasının olmadığı, etrafın yine beş para etmeyen insanlarla dolu olduğu da söylenebilir.

Ömer Seyfettin’in “Hürriyet”i yanlış anlamayla alay ettiği bir diğer hikâyesi yukarıda da bahsettiğimiz “Hürriyet Gecesi”dir. Bu hikâyede de aynı durum vardır. Ömer Seyfettin hikâyede, “Hürriyet”in yanlış anlaşılması, maddî ve şahsî menfaatler için bir müsait zemin olarak görülmemesi, aksine milletin ilerlemesi, halkın yetiştirilmesi için bir fırsat olarak algılanması gerektiğini fakat böyle olmadığı görüşünü işlemektedir.

Hikâyenin kahramanı geç saatlere kadar uyuyamaz, sonunda dışarı çıkar. Sevincinden: “Yaşasın Hürriyet!” diye bağırır. Hızını alamaz elindeki bastonla havagazı fenerini kırar. Fakat kendine gelir, utanır. Bir ihtiyar onu görür. Niçin böyle yaptığını sorar: “Sarhoş musun, deli misin, niçin fenere vurdun, niçin bastonu kırdın?” diye sorar. O cevap veremez. Kaçmak ister fakat ihtiyar onu bırakmaz. “Yarım saat beraber gezelim.” diyerek onu yanına alır.

Ona: “Söyle bakalım, işte hürriyet! Sen neler yapacaksın?” diye sorar. Kahramanımız: “Hürriyet için çalışacağım.” der fakat ne yapacağını söyleyemez. Aslında zengin olmak, şan ve şeref sahibi olmak, güzel kadınlar, altın möbleli saraylar, ayaklarında secdeye kapanmış dalkavuklar istemektedir. Hürriyet’e bu yüzden sevinmektedir.

Bunun üzerine ihtiyar onun, asıl hakikî hayatı anlamayan bir gafil olduğunu, söyler. Çünkü Hürriyet ilân edilmiştir fakat değişen bir şey olmayacaktır. "Millet mesut olmadan sen mesut olabileceğini mi zannediyorsun?" diye sorar. "On beş gün sonra bu gürültüler, bu nümayişler bitecek. Düşmanlar gizli düşmanlıklara başlayacak, üç dört sene sürmeyecek, en aşağı üç devlet bizim üzerimize atılacak, En büyük devletler ordularıyla, donanmalarıyla bizi ezmeğe, tarihten silmeğe koşacaklar. Eğer biz uyanık bulunmazsak... bizi uyandıracak muharrirlerimiz, şairlerimiz ediplerimizdir." der.

Kahraman, başlangıçta inanmaz, "Kurun-ı vustada mıyız, artık böyle şöyle olur mu?" der fakat sonra kabul eder. İhtiyar ona: "Ey genç muharrir! Gel, sen bir kahraman ol! Nefsini düşünme. Boş gururu, menfaatperverliği bırak. Milletini uyandır. Senin milletin daha kendi ismini bilmiyor, kendi lisanını bilmiyor. Zaman yürümüştü, o uyumuştü, geride kalmış! Dost sandığı, bağrına bastığı gizli düşmanları bütün servetini, bütün saadetini yağma etmiş! Senin milletin kendi vatanında köle, bir esir, bir bekçi, bir fakir... Ona ilim, servet, saadet, duygu, ideal ver!" der.

Hikâyenin kahramanı ihtiyarı dinledikten sonra onun bu dediklerini kabul eder. "Ben bir ferdim, ne kadar yaşayabilirim altmış yetmiş, doksan haydi yüz sene fakat milleti, ezeli yaşayacaktı. Asıl insanlık bu hayatın ruhunu, idealini, kutsî temayülünü yaşamaktı. Uzvî hazlar, zevk, neşe, şehvet, biraz devam edince hemen elem hâline geçen birtakım fani yorgunluklardan başka bir şey miydi? Artık onun ruhunda o ana kadar duymadığı, başka bir galeyanın nurdan fırtınası gürelemeğe başlamıştı."

Ömer Seyfettin'in, "Hürriyete Lâyık Bir Kahraman" (Argunşah 1999c: 28) adlı hikâyesinde de¹⁸ böyle halkın "Hürriyet"i yanlış anlaması ile ilgili, epey bir örnek vardır.

Hikâyenin kahramanı Efruz Bey, vükelânın daima toplandığı büyük meclis salonunda, hükümetin erkânı karşısında, meclis odasının içini, dışını dolduran büyük bir kalabalığa hitaben, "İstibdad"ı yıkıp "Hürriyet"i nasıl ilân ettiklerini anlatmaktadır.

Merkezi Patagonya'da olan cemiyetlerinin toplantılarını, İstanbul'un tenha bir köşesinde, Sulukule'de, bir Çingene evinin altındaki eşek ahırında yapıyorlardı. Bu toplantıların birinde bir plân kurarlar. Ve bunu oylarlar. Efruz Bey, plânı yüz muhalif reye karşı on bin beş yüz muvafakat reyile kabul ettiklerini söyleyince; ta masanın dibinde duran köse mümeyyiz kendisini zapt edemeyerek: 'Kongrenizde on bin altı yüz imza olduğu anlaşılıyor. Bu kadar kişiyi içine alacak bir ahır, Sulukule'de değil, İstanbul'da bile yok, sakın rakamda bir yanlışlık olmasın?' diye itiraz eder. Bunun üzerine Efruz Bey mümeyyize şöyle çıkışır: 'Hayır siz asla hürriyete alışamayacaksınız. İtirazı, suali bırakınız. Hürriyet serbestlik demektir. Kanun-i Esasî demektir.

¹⁸ Bu hikâye, *Vakit* gazetesinde (Nu.753, 10 -23 Kânûn-i evvel 1335 tarihleri arasında) yayımlanmıştır. (Tural 1984: 27).

Buna ait bir söze itiraz etmek ‘istibdat’ cinayetinden başka bir şey değildir. İstibdatın cezası da idamdır.’

Görüldüğü gibi Efruz Bey, “Hürriyet”i yanlış anlıyor, kendisine itiraz etmemek, sual sormamak olarak alıyor. Başkası önemli değildir. İtiraz edilirse bu istibdat olur. Bunun da cezası idamdır. Yani en ağır cezayı söylüyor. İstibdat denilen dönemde bile olmayan bir cezayı istiyor.

Efruz Bey, plânlarını anlatmaya devam eder:

Sulukule’den Yıldız’a kadar bir tünel kazmaya başlarlar. Çıkarılan toprağı Sulukule deresine atarlar. Bu topraklar, denize yakın araziye beş metre kadar yükseltir. (Hafiyeler nasılsa bunu fark edemezler.) Efruz Bey, tüneli yirmi senede tamamladıklarını söyler: ‘Bu size uzun gelebilir ama bir ihtilâlcî için bu zaman yirmi dakika kadar kısadır. Ne eziyetler çektik! Saçlarımız ağardı. Şairlerin hayatta bahar farz ettikleri gençliğimiz dar, güneş görmez bir delik içinde kazma vurmakla geçti, dişlerimiz döküldü!’ diye de ekler.

Bu böyle konuşunca, köse mümeyyiz de fenalaşıyordu. Şimdi “Hürriyet” olmasa, eski istibdat zamanı olsa, kalkıp Efruz Beye, kaç yaşında olduğunu soracaktı. Yirmi dört yaşında olduğu cevabını alınca da tekrar, projeyi kaç yaşında iken yaptığını soracaktı. İşte o zaman Efruz Beyin tüneli dört yaşında kazmağa başladığı ortaya çıkacaktı. Efruz Bey, değil kazma ile daha bir toplu iğne ile bir toprağa dokunmamıştı. Mümeyyiz bunu görüyordu. Çünkü Efruz Beyin elleri pek pembe, pek temizdi. Âdeta bir kadın eli gibiydi. Saçları ise simsiyahtı. Beyaz olan yalnız dişleriydi. Hem, içinde bir tane bile eksik yoktu. Sual boğazından dilinin üstüne geliyor, dudaklarına dayanıyordu. Fakat köse mümeyyiz yutkunup, suali karnına indiriyordu. Çünkü artık “Hürriyet” devri içine girilmişti. Bir kahramana itirazvârî sual sormak tehlikeli bir kabahatti. Kulağında şu korkunç kelimenin çınladığını duyar: “İdam! İdam!”

Görüldüğü gibi, “Hürriyet” olmasına rağmen, kimse konuşulana itiraz edememektedir. Üstelik ufak bir itirazın cezası bile idamdır. Mümeyyiz, İstibdat devrini arzulamaktadır. Çünkü o devirde yanlışlıkları söyleyebiliyordu. Şimdi ise söyleyememektedir. Sonra, istibdat devrinde idam yoktur. En fazla sürgün vardır. Burada ise haklı bir itirazın karşılığında bile idam vardır. Böylelikle Ömer Seyfettin, daha kötü bir devrin geldiğini söylemektedir.

Yine burada, palavra atılmakta, yalan söylenilmekte, boş bir konuşma yapılmakta olunmasına rağmen, insanların bunları dinlemesi yanlışlığı da anlatılıyor. Üstelik Efruz Bey bu konuşmayı, vükelânın daima toplandığı, büyük meclis salonunda ve hükümetin erkânı karşısında yapmaktadır.

Ayrıca yine burada “Hürriyet”e hiçbir katkısı olmayan kişilerin onu sahiplenmesi durumu da ortaya çıkmaktadır. Efruz Bey daha genç olmasına rağmen, “Hürriyet” için saçlarını ağarttığını, dişlerini döktüğünü söyleyip onu sahipleniyor.

Konuşmasından sonra omuzlara alınan Efruz Bey, köprüye gelir. Burada: 'Artık köprü parası alınmayacak bu vahşiliktir, hürriyete yakışmaz.' diye haykırır... Mektepliler, kendi "Hürriyet" mabutlarının bu narasından coşup galeyana gelerek, para toplayan memurları boyunlarındaki kutularla beraber denize fırlatırlar. Memur barakalarını parçalarlar.

Burada da yine "Hürriyet"i yanlış anlamayla ilgili bir örnek daha vardır. Efruz Bey, köprüden para alınmasını, istibdat olarak görerek "Hürriyet"i yanlış anlıyor. Artık "Hürriyet" vardır ve daha para alınmamalıdır. Para toplayan memurları ise denize atıyorlar.

Kalabalıkla Rus sefarethanenin önüne gelince Efruz Bey: 'Eski hain istibdat idaresi sevgili kardeşlerimiz olan Rusları, hürriyetperver Rus Çarını bize düşman bildirmişti. Hayır, hayır, hayır... Hiçbir devlet kendi komşusuna düşman olmaz. Olamaz. Bu mantığa muhaliftir...Dünyanın en büyük hürriyetperveri olan Çar'ın hükümeti hür bir Türkiye'ye düşman olamaz...' diye bir konuşma yapar.

Burada da Efruz Bey, idare bakımından müstebit bir yönetime sahip olan, 93 Harbi'nde İstanbul'a kadar dayanan ve ülkenin başına Balkanlarda çok büyük gaileler açan Rusya'nın, kardeş olarak görülmesi gerektiğini söyleyerek de "Hürriyet"i yanlış anlamaya devam eder. Bir mantık yürüterek, hiçbir devletin kendi komşusuna düşman olamayacağını söyler ama bu yanlıştır. Çünkü o zaman Osmanlı Devleti'ne düşman olmayan komşu devlet yok gibidir. "Hürriyet" geldi diye onlar bu düşmanlıklarından vazgeçmiş değillerdir. Nitekim Balkan savaşları ve Birinci Dünya Savaşı bunu açıkça göstermiştir.

Efruz Bey, "Hürriyet"i idare etmek için Sahavet Hanını merkez olarak tutar. Kendisine bir de yardımcı seçmek ister. Fakat birkaç kişiyi seçmek eşitliğe aykırıdır. Bu yüzden seçemez. Daha sonra da zabıta ile polis teşkilâtını lâğveder, hapishaneleri boşalttırır. Çünkü polis, "Hürriyet"in en birinci engelidir.

Görüldüğü gibi burada da Efruz Bey, "Hürriyet"i yanlış anlamaya devam ediyor. En basit meseleleri bile "Hürriyet"e aykırı bularak, kaldırmaya çalışıyor. Şüphesiz bunlar çok uç misallerdir fakat Ömer Seyfettin, yapılanlar bu kadar saçma ve gülünçtür de demek istiyor. Bu yüzden böyle uç misaller veriyor. Polis ve zabıta teşkilatını kaldırıyor, hapishaneleri boşaltıyor. Bunları "Hürriyet"e en büyük engel olarak görüyor.

Daha sonra Efruz Bey, "Hürriyet" nutkunu vermek için, handan çıkıp Sultanahmet meydanına gitmek ister. Fakat kalabalıkta bulunan Araplar, Arnavutlar, Rumlar, Bulgarlar, Kürtlerle Çerkezler arabayı çekmek için birbirleriyle kavga ederler. Çerkezler: 'Efruz Bey, bizim cinsimizdendir. Arabasını çekmek bizim hakkımızdır!' diyerek kamalarına davranırlar. Arabaya binemeyen Efruz Bey, Han'ın üçüncü katına çıkarak bir konuşma yapar:

Vatandaşlar! İcinizde bazı cahiller bana Çerkez diyorlarmış! Hayır. Ben Çerkez değilim. Ben hiçbir milletten değilim. Ben Efruz Bey'im! Ben hürüm! Ben herkesle müsavîyim! Siz daha hürriyeti anlamamışsınız! Hürriyet demek Kanun-ı

Esasî demektir! Kanun-ı Esasî 'bilâ tefrik-i cins ü mezhep' demektir! ... 'hiçbir cins, hiçbir mezhep yok! Demektir... İnsan hür olunca müsavî olur. Müsavî olunca kardeş olur. Din farkı, millet farkı kalmaz. Hürriyet karşısında böyle şeylerin hiç ehemmiyeti yoktur. Hele milliyet kadar budalalık olamaz. Sakın böyle bir iddiada bulunmayınız. İnsanların hepsi hürdür. Kardeştir. Müsavidir. Bilâ tefrik-i cins ü mezhep bayrağının altına gelmeyenler müstebitlerdir. Onlar bizim düşmanlarımızdır. Bırakınız onlar mabetlerine gitsinler. Bizim cinsimiz, bizim mezhebimiz birdir. İnsanlık... Bu nutuk biraz fazla uzadı. Efruz bey izdivaç, aile, milliyet, hukuk... falan gibi ne kadar içtimaî müessesese varsa hepsinin birtakım bâtil, cahilâne münasebetsizlikler olduğunu birçok delillerle anlattı. (s. 59-60).

Bu bölümde de Efruz Beyin “Hürriyet”i yanlış anlayarak bir millete bağlı olmayı “Hürriyet”e aykırı bulduğu görülmektedir. Herkes eşittir. Din farkı, millet farkı yoktur. O yüzden Efruz Bey, milliyetsiz ve mezhepsizdir. (!) Kendisine Çerkez diyenler cahil kimselerdir. Yine hızını alamayarak evlilik, aile, hukuk gibi içtimaî müesseselerin batıl, cahilane şeyler olduklarını da söyler.

Bu hikâyeleri gibi Ömer Seyfettin, diğer bazı hikâyelerinde de “Hürriyet”i yanlış anlama konusunu işlemiştir. Meselâ, “Bilgi Bucağında” (Argunşah 1999c: 174) adlı hikâyesinde¹⁹ Efruz Bey’in şahsında “Hürriyet” dolayısıyla düşünceleri söyleyebilmenin, konuşmalar yapabilmenin, konferanslar verebilmenin yanlış anlaşılmasıyla; “Açık Hava Mektebinde” (Argunşah 1999c: 303) adlı hikâyesinde Efruz Bey’in şahsında Avrupa’ya tahsil etmek için gitmenin yanlış anlaşılmasıyla alay etmektedir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

“Hürriyet”in ilânından sonra hürriyeti yanlış anlayan böyle tipler ortaya çıkmıştır ve bunlar da “Hürriyet”in başarısız olmasını sağlamışlardır. Ömer Seyfettin de hikâyelerinde bu yüzden “Hürriyet”in ilânından memnun olmamış ve yapılanlara olumsuz bir bakış açısıyla bakmıştır.

Ömer Seyfettin’in, “Milli Tecrübelerden Çıkarılmış Amelî Siyaset” (Argunşah 2001d: 330) başlıklı yazısında da onun “Hürriyet”ten memnun olmadığı, gelen “Hürriyet”i beğenmediği görülmektedir. Ömer Seyfettin yazıda açıkça gelen Meşrutiyet’ten memnun olmadığını söylemekte, “Hürriyet”in nasıl yanlış anlaşıldığını anlatmaktadır. Onun “Hürriyet”le ilgili buradaki görüşleri aynı zamanda bu makalenin de ana fikri gibidir. Ömer Seyfettin, “Hürriyet”le ilgili hikâyelerini bu mantık üzerine oturtmuştur:

Meşrutiyet’ten evvel derin bir uykuya dalmış olan Türkler On Temmuz’da şedit bir sarsıntı ile uyanınca şaşaladılar. Bu pek tabii idi. Saatlerce uyuyan bir adam daha uykusuna kanmadan uyandırılırsa ne yapar? Kendini toplayamaz. Sebepsiz bir korku ile ürker. Gözlerini ovuşturmak ve davranmak ister. Hâsılı aptal

¹⁹ Bu hikâye, *Vakit* gazetesinde (19 Temmuz 1926 tarihinde) yayımlanmıştır. (Tural 1984: 27).

bir mahmurluk. On Temmuz'dan sonra geçen bir ay muvazenesiz bir sarhoşluktan başka bir şey değildir. Her sokak başında bir nutuk irat olunuyor, herkes "uhuvvet", "müsavat" şiarlarına sahih nazarıyla bakarak söylediğinin mânâsını pek iyi bilmeyen hatipleri bütün kuvvetleriyle alkışlıyorlardı. Mazi, tarih, örf, muhit, din, âdet, an'ane, temayül vesaire tamamıyla ihmal olunuyor, hatta en âlimler bile bu içtimaî esasları hatırlatmıyorlardı. İstibdat zamanında Avrupa'da çalışan Genç Türkler muvaffakiyet kazanmak için milliyetperverliklerini saklıyorlar, Avrupa'nın ve Türk düşmanlarının pek hoşuna giden "Tanzimat" mevhumesine sarılıyorlardı. Yapılmak istenilen inkılâbî sözde yalnız Türkler yapmıyorlardı; bütün Osmanlılar... yani Rum, Bulgar, Sırp, Ulah, Yahudi, Arnavut, Ermeni ve diğer Osmanlılar.. On Temmuz'un adı "Osmanlı İnkılâbî" idi. (s. 330).

Burada Ömer Seyfettin, halkın "Hürriyet" in ilânında şaşaladığını, bir ay muvazenesiz bir sarhoşluk içerisinde bulunduğunu, her sokak başında bir nutuk irat olunduğunu, halkın söylediğinin manasını bilmeyen bu hatipleri kuvvetli bir şekilde alkışladığını, mazi tarih, örf, muhit, din, âdet, anane ve temayül gibi şeylerin tamamıyla ihmal olunduğunu, hatta âlimlerin bile bu toplum esaslarını hatırlamadıklarını anlatır. "Hürriyet" in ilânında ülkede böyle yanlış bir durum sergilenmiştir. Bu yüzden kendisi de gelen "Hürriyet" e iyi gözle bakamamıştır.

Ömer Seyfettin, "Türkçülük Fikri" (Argunşah 2001e: 201) başlıklı yazısında "Hürriyet" e olumsuz bakmasının sebebini de söylemektedir. Yazıda Ömer Seyfettin, bu şekildeki bir "Hürriyet" in Osmanlı'da olamayacağını, bunun Osmanlı'nın zararına olacağını savunur. "Meşrutiyet" in millet hâline geçmiş cemiyetlerin hakkı olduğunu, bu yüzden ülkeye Avrupa'dakinden çok daha farklı bir meşrutiyetin lâzım olduğunu söyler. Bu yüzden II. Meşrutiyet'e karşıdır ve olumsuz bakmaktadır. Yazıda Ömer Seyfettin söylediklerinde haklı çıktığını fakat o zaman genç olduğu için sözünü kimseye dinlemediğini de söyler:

On beş sene evvel Meşrutiyet arzusu bütün münevverlerin müşterek bir emeliydi. O vakit Hâmit Rıza ile çalışan bir sınıf arkadaşım beni bu Meşrutiyet fikrine imale etmeye çalışıyordu. Ona yazdığım mektuplarda Meşrutiyet'in Osmanlı İmparatorluğu'nu mahvedeceğini anlatıyordum. Meşrutiyet millet haline geçmiş cemiyetlerin hakkı idi. Bizim sistemimize Avrupa'daki şeklinden pek başka bir Meşrutiyet lâzımdı. Tabii pek bir gençtim, lâfımı kimseye dinletemedim. Gürültüye geldi. Gülünç bir blöfle Meşrutiyet ilân edildi. Tehlike yedi başını birden gösterdi. Rumlar, Ermeniler, Sırlar, Bulgarlar. Hatta Ulahlar millet hâline geçmiş ve bizi kat kat geride bırakmışlardı. (s. 201).

Sonuç

Ömer Seyfettin, Osmanlı Devleti'nde 1908 yılında ilân edilen ve ülkenin siyasî ve kültür hayatında büyük değişikliklere sebep olan “Hürriyet”ten-İkinci Meşrutiyet'ten epey bir etkilenmiş, hikâyelerinde bu konuyu müstakil olarak işlemiştir. Bu hadise, onun eserlerinde önemli bir yer tutmakta, eserlerinin belli başlı konularından birisini oluşturmaktadır.

Ömer Seyfettin, başlangıçta II. Abdülhamid ve dönemine karşıdır, “Hürriyet”in yani II. Meşrutiyet'in ilân edilmesini istemektedir. Fakat Hürriyet'in ilân edilmesi üzerine toplumda görülen her önüne geleni alkışlayıp omuzlara alma; sabahlara kadar uyumayıp eğlenme; lüzumsuz ilimlerle uğraşma; şöhret ve menfaat peşinde koşma; başkasının sırtından geçinme; bir işe yaramadığı hâlde büyük mevkilere gelmek isteme; konuşan kişiyi ne olursa olsun dinleme vb. gibi birçok yanlış davranış ve anlamayı kabul edememiş, doğru bulmamış ve bunlarla alay etmiştir. O halkın bu durumunu çok iyi gözlemleyip, tespit edip usta kalemiyle, alaycı bir üslûpla -biraz da muzipçe- hikâyelerinde işlemiştir, anlatmıştır.

Bu da gösteriyor ki Ömer Seyfettin, İkinci Meşrutiyet'in ilânından sonraki durumu beğenmemektedir. Eski dönemi daha iyi bulmaktadır. Fakat onun, eskiyi istediğini söylemek de doğru değildir. O sadece gelen bu yanlış Meşrutiyet anlayışına ve yapılan yanlışlıklara karşıdır. Onun istediği Meşrutiyet bu değildir.

Kaynakça

- Argunşah, Hülya (1999a), *Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri Hikâyeler 1*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Argunşah, Hülya (1999b), *Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri Hikâyeler 3*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Argunşah, Hülya (1999c), *Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri Hikâyeler 4*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Argunşah, Hülya (2000), *Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri Şiirler, Mensur Şiirler, Fıkralar, Hatıralar, Mektuplar*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Argunşah, Hülya (2001d), *Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri Makeleler 1*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Argunşah, Hülya (2001e), *Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri Makeleler 2, Tercümeler*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Bolat, Gökhan (2016), “Muhammed Ali Şah Döneminde İran'ın Siyasî Durumu (1907-1909)”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16: 327-350.
- Doğan, Hasan (2007), *Diyarbakırlı Ali Emiri Efendi, Levamii'l Hâmidîye*, İstanbul: Buhara Yayınları.
- Huyugüzel, Ömer Faruk (1984), “Ömer Seyfeddin'in İzmir Yılları ve Devrede Yazdığı Hikâyeler”, *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, Marmara Üniversitesi Yayınları, 416: 80-98.
- Huyugüzel, Ömer Faruk (1984), “Ömer Seyfeddin'in İzmir Yılları”, *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, Marmara Üniversitesi Yayınları, 416: 79-98.
- Mert, Necati (2004), *Ömer Seyfettin İslâmçı, Milliyetçi ve Modernist Bir Yazar*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Polat, Nazım Hikmet (2014), *Ömer Seyfettin, Bütün Nesirleri (Fıkralar, Makaleler, Mektuplar ve Çeviriler)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

-
- Polat, Nazım Hikmet (2014), *Şair Ömer Seyfettin, Bütün Şiirleriyle*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Safi, İhsan (2006), *Mahpus Şarkısı*, İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.
- Tural, Sadık (1984), "Ömer Seyfeddin'in Hayatı ve Eserleri", *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, Marmara Üniversitesi Yayınları, 416: 9-39.
- Uçman, Abdullah, "Ömer Seyfettin Rıza Tevfik", *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, Marmara Üniversitesi Yayınları, 416: 127-148.

Extended Summary

The Second Constitutionalist Period has an important place in Turkish political and cultural life. After its declaration, many positive or negative changes were observed in the country. Literary writers were not also indifferent to this historical event. They addressed it in various ways in their works. One of them is Ömer Seyfettin. He included this issue in his poems, writings and especially in his stories.

Ömer Seyfettin was in Izmir when the Second Constitutionalist Period was declared and he followed the celebrations there. He created his works based on the events there.

Ömer Seyfettin was against Sultan Abdulhamid II and his period. This situation is clearly seen in the poem "Rondo" written on the dethronement Sultan Abdulhamid II. In the poem, Ömer Seyfettin mentions that Sultan Abdulhamid II died forever, nobody was left around him, his efforts were in vain, and his castle believed to be high was gone with the wind. He also states that the children became happy, the mothers got rid of their sorrow, the ruined places seemed like a rose garden, and sorrow was replaced with happiness after his dethronement.

Ömer Seyfettin does not have another poem mentioning Sultan Abdulhamid II directly. There are poems mentioning him indirectly.

There is no separate article written about Sultan Abdulhamid II. Abdulhamid is mentioned only in a few articles. In one of these, the article titled "Yeni Lisan and Hüseyin Cahit", Ömer Seyfettin states that Abdülhamid is an enemy of Turkism, his greatest hostility is towards the Turks and the Turkish tribe, and he provides literary freedom for other citizens not for Turks. He also says that Abdulhamid is oppressive and that he is trying to cover this pressure by pretending to be spiritual.

While mentioning Ali Emirî Efendi's poetry book in his article titled "Our Poets Today", Ömer Seyfettin uses the expression "Cennetmekân Abdülhamit Han Efendimiz" for Sultan Abdulhamid II. However, this is not said to praise Abdulhamid, but to belittle Ali Emiri's poetry.

In his articles, there are a few more mentions of Sultan Abdülhamid II. In his article titled "Hedm-i Istibdat" (Destruction of Autocracy), he mentions not Abdulhamid, but the people who persecuted around him.

The story in which Ömer Seyfettin mentions Abdulhamid as a bad person is the story titled "İrtica Haberi". In the story, Ömer Seyfettin calls Abdulhamid as the ominous and indestructible force, God's terrible and red shadow that has not disappeared in our country for thirty-two years. These are the expressions used by the enemies of Abdulhamid at that time. Ömer Seyfettin also uses them in his story.

In the story titled "Ashab-ı Kehfimiz", there is an expression of "the Red Sultan, who had Kurdish executioners kill Armenians" for Sultan Abdülhamid and there is an expression of "autocracy" for his period, but these are the words of an Armenian youth, the hero of the story. Apart from this, there are no other mentions of Abdulhamid. In his story "Yaşasın Dolap", Ömer Seyfettin satirizes not Abdulhamid, but a spy. He does not mention Abdulhamid.

Ömer Seyfettin was happy when "Freedom" was declared. He wrote poems about it. In his poem "Müekkile-i Hürriyete" (Hürriyet Vekili), he calls out to "Freedom" with a great joy, telling that the groaning heart of the wretched homeland, which is struggling with its separation, the separation of its love and reunion, is now comfortable and happy, and thousands of widows and orphans are now celebrating. He saw the Second Constitutionalist Period and "Freedom" as a fairy that provided all these. Moreover, the Second Constitutionalist Period was declared without spilling blood.

In another poem called "Temmuz", Ömer Seyfettin argues that the month of July, when "Freedom" was declared, is an honorable month, and this month should be written in golden letters in the world history. In addition, with the declaration of "Freedom", the traitors regretted and there was no more conflict in the country. The youth and all nations received their wish from its happy and magnificent days.

Ömer Seyfettin, in his story titled "İki Mebus", which he published in 1909 and mentioned the period thirty years after "Freedom", continued to appreciate "Freedom". The idea that the country would be in a very good condition is mentioned in the story.

This is how Ömer Seyfettin considered "Freedom" before its declaration. When "Freedom" was declared, the public conducted wrong behaviors. Ömer Seyfettin, who viewed "Freedom" in a positive way, did not like these wrong behaviors of the public. He criticized the unnecessary fuss and mistakes done, and used them in his stories in a mocking way.

In his stories titled "Gayet Büyük Bir Adam" and "Hürriyet Gecesi", Ömer Seyfettin discusses the negative behaviors of the public in the declaration of "Freedom" in a sarcastic manner.

When "freedom" was declared, the people adopted an attitude as if the whole world changed and everything improved within a second. The secluded streets and squares were filled with huge crowds, people who had never spoken before started talking to each other, there were a dozen of orators talking in every corner, and there were men like crazy in cars. Freedom flags were hung everywhere, bands did not go silent, and demonstrations did not end. Everybody was constantly yelling and hugging each other, and applause was not interrupted. A crowd of children, women, old people, young people, and soldiers were overflowing and waving. Nobody knew where they were going, everyone lost themselves. In the declaration of "Freedom", the public displayed such an unconscious behavior.

Ömer Seyfettin also made fun of the people's misunderstanding of "Freedom". He used this in his stories. There are many examples of this especially in his stories titled "Gayet Büyük Bir Adam", "Hürriyet Gecesi" and "Hürriyete Layık Bir Kahraman".

After the declaration of "Freedom", persons who misunderstood freedom emerged and these persons caused "Freedom" to fail. Therefore, Ömer Seyfettin was dissatisfied with the declaration of "Freedom" in his stories and he viewed what was done from a negative perspective.

His argument that such "Freedom" could not be in the Ottoman Empire and that it would be a detriment to the Ottomans has also an effect on Ömer Seyfettin's negative view of "Freedom". He previously said and advocated that the Constitutional Monarchy was the right of the societies that became a nation, so a different constitutionalism from that in Europe would be needed for the country. This opinion also has an effect on his negative view of the Second Constitutionalist Period.